

МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАТЕРІАЛИ

**Міжнародної науково-практичної конференції:
“СИСТЕМА ОСВІТИ ЯК ДИНАМІЧНЕ ЯВИЩЕ.
НОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ
В ЄВРОПІ І УКРАЇНІ”**

(м. Біла Церква, 16 травня 2000 року)

**COLLECTION OF PAPERS INTERNATIONAL SCIENTIFIC
CONFERENCE:**

**EDUCATION SYSTEM AS A DYNAMIC
PHENOMENON. NEW INSTRUCTION
TECHNOLOGIES IN EUROPE AND UKRAINE**

(Bila Tserkva, May 16, 2000)

Біла Церква – 2000

НОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ПАМ'ЯТІ ПРИ ЗАСВОЄННІ ІНШОМОВНОГО ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

С.В. Лобачова, асистент кафедри іноземних мов, БДАУ

Входження України до Світового освітнього співтовариства, розширення міжнародних зв'язків у всіх галузях народного господарства, інтерес з боку інших держав до нашої країни – ці фактори ставлять перед вузами завдання підготовки кадрів нового типу: крім високих професійних та ділових якостей, високого рівня загальної культури, потреби сьогодення вимагають від нього і обов'язкового володіння іноземною мовою.

Одним з основних компонентів мови є словниковий запас, що є у пам'яті людини, тож викладачі іноземних мов вважають одним з найважливіших своїх завдань створення активного словникового запасу, що дасть змогу студентам спілкуватися іноземною мовою.

Ми часто кажемо: “По закінченні курсу студент має знати, скажімо, 1500 лексичних одиниць”. Але ми не вказуємо, що означає – знати слова?

Якщо студент може пригадати іноземний еквівалент слова рідної мови, чи означає це, що він знає слово? Напевне, так. Але чи означає це, що цей студент зможе правильно використовувати ці ж слова для вираження своєї думки? Скоріш за все – ні.

Якщо студент, побачивши іноземне слово, впізнає його за формою, але не пригадує, що воно означає, а якщо і пригадує, то лише після роздумів, чи значить це, що він знає його? Так, він його знає. Але чи достатньо цих знань, щоб читати тексти та вести бесіду? Як при читанні необхідно миттєво впізнати слово і усвідомити його значення, так в дія говоріння необхідно автоматично, швидко пригадати слово, адекватне задуму і поєднати його з іншими словами.

Безумовно, ми усвідомлюємо, що зміст речення реалізується лише у взаємодії лексичного та граматичного матеріалу, а отже, недопустимою помилкою при засвоєнні лексичних одиниць було б відокремлення від граматичної своєрідності структур, у яких вона вживається.

Наявність слів у пам'яті та вміння здобути їх в потрібний момент можна розглядати як один з рівнів засвоєння слів, який має бути об'єктом контролю.

Аналіз психологічної та методичної літератури з даного питання а також результати анкетування студентів свідчать про те, що запам'ятовування та збереження слів у пам'яті становлять основну проблему при вивченні іноземної мови. Так, у відповіді на запитання "Які труднощі виникали у вас при вивченні іноземної мови у школі?" 75% студентів вказали саме запам'ятовування слів. Наявність слів у пам'яті та вміння дібрати їх за необхідності можна розглядати як один з рівнів засвоєння слів, тож у своїй роботі ми намагаємося зробити процес заучування максимально ефективним, тобто при мінімальних затратах засобів, сил і часу слід забезпечувати максимальний результат.

На наш погляд, ефективністю навчання іноземної мови є досягнення максимальної результативності у рамках заданих об'єктивних умов навчання. Максимальною результативністю тут ми вважаємо запам'ятовування усіх нових слів студентами групи, а об'єктивними умовами навчання – бюджет навчального часу, його розподіл у ході навчального курсу, кількість студентів у групах та їх особистісні характеристики, засобів навчання та методику навчання.

І якщо такі з вище перелічених факторів, як час, його розподіл, кількість студентів у групах мають досить стабільний характер, задаються в директивному порядку і не можуть змінюватися на розсуд викладача, то інші – відкриті для впливу і можуть бути змінені у потрібному напрямку.

Тому у своїй роботі ми намагаємося розробити та реалізувати таку систему засвоєння та повторення іншомовного матеріалу, яка сприяє його якнайшвидшому запам'ятовуванню та найдовшому збереженню у пам'яті а також визначити педагогічні умови активізації роботи по запам'ятовуванню іншомовних слів.

Слова, які звичайно вживаються у рідній мові, захищені від забування за умови нормально функціонуючої пам'яті. З іншомовними словами ситуація дещо інша – слова важче запам'ятовуються і швидше забуваються.

Коли мова йде про запам'ятовування іншомовного лексичного матеріалу чи вироблення лексичних навичок і коли необхідно досягти максимального рівня засвоєння при мінімальних затратах часу та енергії, постає питання – якій техніці запам'ятовування віддати перевагу: багаторазовому повторюванню до тих пір, доки не буде досягнути необхідного рівня засвоєння, чи розподілити вправи у часі?

Вчені, які досліджували процеси запам'ятовування (Мейман, Аткинсон та ін.), наголошують на тому, що повторення має свою межу, за якою воно перестає діяти, стає безкорисним і навіть шкідливим, оскільки втрачають всю силу смислові реакції. Вирішальну роль у заучуванні, на їх думку, відіграє ритм, який заключається у об'єднанні частин матеріалу, наданні їм послідовної організованості та організації елементів у єдине ціле.

Виходячи з цього слід було визначити оптимальну кількість повторень нових слів протягом заняття та відпочинку для досягнення максимальних результатів.

У своїх експериментах ми послідовно змінювали часові інтервали між повторами нових слів та вправами на їх закріплення, залишаючи незмінною тривалість останніх, щоб встановити, якою ж повинна бути кількість повторів вправ при постійному часовому інтервалі між ними, щоб досягти максимальної продуктивності вивчення.

Для цього студентів було розділено на три групи, кожній з яких пропонували для вивчення 30 незнайомих слів за різних експериментальних умов.

У першій групі слова заучувалися протягом трьох занять по 8 повторень за заняття, у другій – протягом шести занять по 4 повтори, у третій – протягом занять по 3 повтори за заняття. У всіх групах провели контроль запам'ятовування на останньому занятті та через три дні потому. Порівняння кількості правильно відтворених слів показало, що найкраще збереження слів у пам'яті спостерігається при найкоротших періодах вправ (у нашому випадку по 2 повторення за заняття), і що ефективність запам'ятовування зменшується, коли кількість подач матеріалу за певний період роботи збільшується.

Результати, отримані в інших дослідах, показують, що оптимальна кількість повторів залежить від характеру та складності завдання, від індивідуальних психологічних особливостей студентів. Проте, якщо для оволодіння іншомовним матеріалом необхідна значна кількість повторів, то найекономнішим виявляється метод розподіленого навчання.

Визначивши найбільш сприйнятливий варіант розподілу вправ у часі і продовжуючи експерименти по дослідженню оптимальних умов запам'ятовування, ми поставили собі за мету вияснити, який спосіб організації слів у списку, що пред'являється студентам, є легшим для запам'ятовування.

Говорячи про психологічну природу пам'яті, вчені розрізняють два її види: механічну та логічну (або асоціативну).

У групах, де англійська мова вивчається перший рік, студентам пропонували вивчити напам'ять 20 слів з теми "Сім'я" Студентам перших двох дослідних груп слова пред'являлися у алфавітному порядку. У двох інших групах ці ж самі слова були пред'явлені у логічному зв'язку між собою. Одні з них мали спільну частину (grandmother – grandfather), інші були антонімами (single – married) або були пов'язані за суміжністю (mother-father, aunt-uncle, sister – brother).

Згодом було здійснено порівняльну оцінку результативності застосування першого та другого способів запам'ятовування.

Як показав експеримент, за інших рівних умов матеріал засвоюється у 3-4 рази швидше і в тому випадку, коли заучування відбувається у логічній послідовності або шляхом пов'язування нового матеріалу з вивченим раніше.

Цікавим, на нашу думку, виявився той факт, що у перших двох групах, де слова пред'являлися у алфавітному порядку, при перевірці запам'ятовування студенти називали слова не у порядку пред'явлення. У ході дослідження було встановлено, що послідовність відтворення слів визначалася не послідовністю пред'явлення, а семантичними відношеннями між поняттями. Тобто, пригадується одночасно не те, що пред'являлося одночасно.

Дослід показав, що, по-перше, співпадання часової структури інформації, що пред'являється, зі структурами в пам'яті, призводить до значного покращення запам'ятовування, і, по-друге, в протилежному випадку, засвоєна інформація реорганізується відповідного до репрезентованої у пам'яті структури

Досвід інших вчених (Виготський, Hoffman), які досліджували семантичне організування пам'яті, а також отримані нами дані дають змогу зробити такі висновки стосовно впливу семантичних зв'язків на сприйняття та запам'ятовування структурованої в часі інформації.

1. У випадку більш вираженої семантичної організації ефективність запам'ятовування збільшилася приблизно на 40%. При порівнянні різних способів організації матеріалу способи, основані на виділенні семантичних зв'язків, виявляються більш ефективними.

2. Чим довша часова структура інформації, що пред'являється, піддається впливу семантичної організації пам'яті, тим довше вона

зберігається. Тобто, списки логічно пов'язаних слів навіть через значний проміжок часу пригадується краще, ніж при пред'явленні їх у випадковому порядку за умови, що студенти самі обирають послідовність пред'явлення.

У своїй повсякденній роботі ми не перевіряємо засвоєння мовних одиниць чи автоматичність навичок та вмінь вживання лексичних одиниць чи граматичних структур механічно: What is the English (Russian) for...? Ми використовуємо такі форми роботи, як:

- відбираємо та записуємо на дошці ключові слова і даємо завдання за цими словами переказати текст якомога ближче до оригіналу або скоротити його до мінімуму (кількість речень визначається заздалегідь);
- вставити замість крапок пропущені слова;
- дати синоніми чи антоніми поданих слів.

Нерідко студенти уникають вживання деяких щойно вивчених слів у самостійному спонтанному мовленні. Очевидно, причиною цього є небажання вживати слова, значення яких недостатньо ясне. Викладачеві слід повернутися до активізованого засвоєння таких слів і, звичайно ж, намагатися якомога частіше вживати їх у власній мові, даючи зразок правильного їх ситуативного вживання.

Досліджуючи таке складне психічне явище як пам'ять, ми переконалися у необхідності проведення комплексних занять. Під комплексністю слід розуміти взаємозв'язок і взаємообумовленість усіх видів мовленнєвої діяльності при чільній ролі одного з них. Необхідність комплексного навчання мовленнєвих навичок та вмінь базується на закономірностях засвоєння мовлення. Досить згадати хоча б про те, що запам'ятовування тим результативнішим, чим більше аналізаторів беруть участь у ньому. У кожного студента найкраще розвинений якийсь один тип пам'яті: одні краще запам'ятовують почуте, інші – прочитане чи записане. Але якщо студент почує, прочитає, запише та ще й проговорить нові слова, речення, то імовірність запам'ятовування значно підвищиться, оскільки між слуховими, руховими та зоровими образами слів існує тісний взаємозв'язок.

У роботі по закріпленню мовленнєвих навичок та вмінь ми використовуємо методику так званої “системи накопичення”, що дає змогу студентам не лише запам'ятовувати та утримувати у пам'яті іншомовні слова та граматичні структури, але й розвиває їх пам'ять. Доці-

льними видом роботи на початковому етапі можуть бути фонетична та мовленнєва зарядки, де студенти вивчають напам'ять короткі віршинки, скоромовки, а згодом діалоги та уривки з прозових творів. Згодом запам'ятовування проходить легше і швидше, збільшується обсяг інформації, яку студент здатен засвоїти за одиницю часу, а також скорочується проміжок часу, необхідний для того, щоб пригадати потрібне слово чи граматичну структуру.

"Система накопичення" відрізняється від інших методик заучування тим, що вона саме тренує розум, щоб він легко міг передати пам'яті все, що завгодно, а також легко пригадати забуте зусиллями волі, таким чином, на заняттях ми намагаємося не перевантажувати пам'ять, а розвивати її, причому робити це старасмося поступово, за допомогою легких, постійно повторюваних вправ, поступово ускладнюючи їх.

The New Approaches in Organization of Memory While Learning Lexical Material of a Foreign Language

Lobachova S., Foreign Languages Department Lecturer, BTSAU

Vocabulary is one of the main constructive parts of any language. The students' active vocabulary development is the most important task in language instruction. Some new methods of memory strengthening while learning a foreign language are being analyzed in the article.

ПРОБЛЕМНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ У НАВЧАННІ

П.Г. Лузан, О.М. Бернова,
Національний аграрний університет

В умовах сьогодення до випускника вищої школи висуваються вимоги творчо підходити до розв'язання виробничих завдань, вміти швидко приймати рішення, володіти професійними знаннями, які характеризуються високим рівнем різноманітності та структурованості, динамічності, швидкості актуалізації в потрібний момент, здатністю породжувати нові ідеї, розробляти нові способи діяльності, адаптуватися до незвичних умов. Природно, нові вимоги детермінують зміни в організації навчального процесу, які найчастіше пов'язують з упровадженням нових педагогічних технологій (модульно-блочних, модульно-тьюторних, інформаційних і т.і.), ефективним використанням сучасних дидактичних засобів, гуманізацією навчання та виховання.

ЗМІСТ

Євтух М.Б., Сердюк О.П. Методологічні аспекти розробки технології навчання у вищій школі.....	3
Keith Howe. Reflections on New Approaches to Teaching and Learning in Higher Education: a UK University Teacher's Perspective... 11	
Will Taylor. Aspects of Attitudes to Education: Introductory Fragments.....	14
Amédée Gallot. Les nouveautés dans l'enseignement du français	18
Амиди Гальо. Новації у викладанні французької мови.....	22
Барановська Л.В. Навчання студентів вищих аграрних закладів освіти професійного вербального спілкування.....	25
Борщовецька В. Д. Роль пам'яті в засвоєнні іншомовної лексики студентів економічних факультетів	28
Василенко М. Л. Інноваційні технології навчання іноземних мов та вимоги до професіоналізму вчителя	31
Вінницька О.В. До витоків становлення викладання англійської мови як іноземної на початку двадцятого століття.....	36
Клименко Ю.М. "Інтегровані програми міністерства освіти Франції та України"	39
Лебідь Ю.Ф. Українська народна педагогіка як дієвий засіб покращення виховання через навчання в сучасних умовах.....	43
Лобачова С.В. Нові підходи до організації пам'яті при засвоєнні іншомовного лексичного матеріалу.....	48
Лузан П.Г., Бернова О.М. Проблемність як засіб формування активності студентів у навчанні	53
Манько В.М. Теоретичні основи методики навчання спеціальних дисциплін	56
Марчук В. В. Соціальні системи і особистість. Поняття особистості в соціології.....	60
Мунтян С.Г. Дидактические особенности мотивационного подхода.....	62
Панченко Т. Л. Дистанційне навчання – нова технологія у сфері освіти України.....	68
Піскун В., Юхименко П. Теоретичні і практично-педагогічні аспекти викладання інтегративних курсів у системі національної освіти.....	75